

УДК 32+303.8(477)»1992/2021»

ЕВОЛЮЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ З ПОЛІТИЧНИХ НАУК В УКРАЇНІ (1992–2021 РР.)

Тарас Шевченко ^{а,*}

^а *Кафедра політології, Національний університет «Кієво-Могилянська академія», Київ, Україна*

Анотація

Мета роботи – дослідити стан політичної науки в Україні та її розвиток із 1992 по 2021 рік. У процесі дослідження були використані методи аналізу статистичних та первинних даних. Інформація про захищені кандидатські та докторські дисертації в галузі політичних наук була зібрана з Єдиного державного вебпорталу відкритих даних та Національного репозиторію академічних текстів. Після ручного перенесення та систематизації цих даних було створено набір для подальшого аналізу. В результаті виявилось, що з 1992 по 2021 рік в Україні було захищено 2163 академічні тексти у сфері політичних наук, з яких 1857 кандидатських дисертацій та 306 докторських. Найвищий пік захисту дисертацій припав на 2009–2013 роки. Після Революції гідності 2014 року почалося зниження кількості захистів, яке досягло найнижчої точки 2020 року через пандемію. Найпопулярнішою серед науковців стала спеціальність «Політичні інститути та процеси» (23.00.02) з 1130 захищеними текстами. Друге місце посіла спеціальність «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» (23.00.04) з 538 текстами. Найменш популярною була спеціальність «Етнополітологія та етндержавознавство» (23.00.05) з 68 текстами. Основна тематика дисертацій була зосереджена на політичній ситуації в Україні. Дослідження за спеціальністю «Теорія та історія політичної науки» (23.00.01) зосереджувалися на теоретичних аспектах політичних процесів, оминаючи історичні аспекти, а за спеціальністю «Політична культура та ідеологія» (23.00.03) вивчали переважно політичну культуру суспільства без акценту на ідеологіях. Було встановлено, що багато дисертацій можуть мати нормативістський та описовий характер, що свідчить про проблему з якістю наукових досліджень.

Ключові слова:

Політична наука, наукові спеціальності, дисертації, тематика академічних текстів

*адреса до кореспонденції:
t.shevchenko@ukma.edu.ua

*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9128-8008>

Історія статті:

Надійшла 30.04.2024

Прийнята 21.06.2024

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

Вступ.

Після здобуття незалежності Україна розпочала процес інституціоналізації політичної науки як окремої дисципліни, і 1992 рік став вирішальним у цьому процесі. Політологія була включена до переліку нормативних дисциплін вищої школи і визнана дипломною спеціальністю. Відтоді почалося формування науково-дослідних і навчальних структур, а також створення професійних асоціацій у сфері політології.

Система підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації (кандидатів і докторів наук) відіграє ключову роль у розвитку наукового знання. Багато пострадянських країн, зокрема й Україна, перейняли радянську систему атестації наукових кадрів. 1994 року була заснована Вища атестаційна комісія України (ВАК), яка присвоювала наукові ступені та видавала дипломи. 1998 року було розроблено повний пакет документів для захисту кандидатських і докторських дисертацій, що регламентували цей процес (Федорчук, 2009: 160).

В Україні політологічні дослідження проводять за напрямками, визначеними на міжнародному рівні. ВАК України визначила п'ять основних напрямків для підготовки та захисту дисертацій у галузі політичних наук:

23.00.01 – теорія та історія політичної науки;

23.00.02 – політичні інститути та процеси;

23.00.03 – політична культура та ідеологія;

23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку;

23.00.05 – етнополітологія та етнодержавознавство.

Серед перелічених спеціальностей лише остання є суто українським новотвором. Вона виникла як результат спрямованості політичної науки на теоретичне осмислення та пропозиції вирішення проблем формування молоді державності. Крім того, вона відображала стурбованість владних і інтелектуальних кіл питаннями збереження цілісності держави та протидії загрозам етносепаратизму, що стали особливо актуальними для країни на початку 1990-х років. (насамперед, у Криму та Закарпатті) (Круглашов, 2009: 338).

Однією з основних проблем досліджень у сфері української політології є якість наукового процесу та його методологічний рівень. Зі збільшенням кількості наукових праць виникає питання про переважання робіт нормативного характеру і навіть компілятивної спрямованості. В кращому разі такі роботи допомагають перенести сучасну наукову термінологію в національний академічний дискурс, розвивати понятійний апарат та впроваджувати здобутки, особливо зарубіжних вчених і наукових шкіл, у вітчизняну академічну спільноту. У гіршому випадку, вони закріплюють недбале ставлення до наукового процесу, який стає механічним текстотворенням. Це призводить до формування відповідних професійних цінностей у науковому середовищі України, де кількість текстів, які класифікують як політичну науку, зростає, але якість їх залишається на низькому рівні. Система рецензування праць,

що виходять друком, також не перешкоджає поширенню наукового продукту низької якості. Це створює ситуацію, коли більшість нових публікацій не роблять значного внеску в розвиток науки, часто дублюючи вже наявні знання або запозичуючи їх без належного критичного аналізу та адаптації до місцевих умов. Як наслідок, наукове середовище наповнюється роботами, які не завжди відповідають високим стандартам якості, що негативно впливає на розвиток політології як наукової дисципліни в Україні. Адже чимало авторів рецензій на практиці дотримуються принципу *aut bene, aut nihil*, чим мимоволі підтверджують сумне наукове майбутнє такої продукції (Круглашов, 2009: 338).

Відповідно набуває актуальності проведення моніторингу та комплексного оцінювання стану досліджень у галузі політичних наук. Пропонована робота присвячена сучасним аспектам галузевого оцінювання стану дисертаційних досліджень у галузі «Політичні науки» від етапу інституціоналізації.

Мета та завдання.

Мета роботи – дослідити стан політичної науки в Україні та її розвиток упродовж 1992–2021 років.

Завдання:

- визначити джерела отримання релевантних даних про політичну науку в Україні;
- зібрати, систематизувати та оформити в базу отримані дані;
- проаналізувати тенденції еволюції політичної науки та її характеристик в Україні.

1. Огляд літератури.

У літературі є декілька підходів до розгляду еволюції політичної науки в Україні. Один із них – це аналіз історичного складника становлення політичної науки в державі.

Так, Федорчук О.О. детально досліджує радянський період та перші роки безпосередньо українського розвитку політичної науки в Україні. Він виділяє чотири етапи її розвитку від третього конгресу МАПН (21–27 серпня 1955 року), з якого починаються регулярні контакти радянських суспільствознавців із Міжнародною асоціацією політичної науки, до періоду інституціоналізації політичної науки після проголошення незалежності України. Вирішальним у цьому плані став 1992 рік. Політологія увійшла до переліку нормативних дисциплін вищої школи, була затверджена як дипломна спеціальність (Федорчук, 2009: 159). Загалом автор робить висновок про те, що політологія як наука до 1991 року розвивалася в межах філософії, теорії держави і права, політичної економії, наукового комунізму й інших дисциплін.

Своєю чергою А. Круглашов (Круглашов, 2009: 341) та О. Рафальський (Рафальський, 2016: 148-149) розглядають процес становлення політичної науки в Україні починаючи з 1991 року. Разом із аналізом історичних подій автори досліджують і якісні зміни, виділяючи низку проблем. Однією з них є те, що «розвиток» дисципліни витлумачували досить відмінним чином через

наявність відмінних орієнтирів. Ще однією проблемою є розділеність наукового середовища. Це проявляється в тому, що частина фахівців взагалі не займається науковими дослідженнями, інші лише ретранслюють знання про політику та політичне, а не виробляють їх, також є частина, що через фінансову привабливість обслуговує тіньові політичні процеси тощо. У підсумку коло осіб із відповідною кваліфікацією, які працюють у політичній науці на вітчизняних теренах, – досить обмежене. Проблема невпорядкованості ринку праці для майбутніх політологів також заслуговує окремої уваги. Автори зауважують, що необхідна безперешкодна інтеграція української політичної науки та її представників у європейський науковий і освітній простір. Вони акцентують увагу на важливості гармонізації вітчизняних практик і професійних механізмів зі стандартами та етичними нормами, що притаманні закордонним колегам. Крім того, вони наголошують на потребі формувати відповідні норми професійного етосу та покращення самоорганізації в діяльності професійної спільноти.

Ф. Рудич у своїй праці говорить про те, що ключовим завданням політології є навчально-просвітницька діяльність, формування високої політичної свідомості та політичної культури громадян, зокрема – молодого покоління. Для ефективної реалізації цього завдання рекомендують розробити та прийняти державну програму розвитку політичної науки й освіти (Рудич, 2003: 16).

Важливою для розгляду цього питання є дискусія С. Куделі та Ю. Мацієвського про те, чому в Україні немає політичної науки. На думку С. Куделі, політична наука (така, якою вона існує в себе на Батьківщині) ще не виникла в Україні. Це обґрунтовується відсутністю наукової спільноти, що знає та використовує сучасні методи політичних досліджень. На противагу науковим дослідженням, виданим у Європі чи Америці, що використовують кількісні методи статистичного аналізу та формального моделювання для перевірки гіпотез, українські дослідження переважно використовують описові методи. Проблеми політичної науки в Україні С. Куделя покладає на особистісний фактор науковців, більшість із яких «вийшли з шинелі наукового комунізму і катедр історії КПСС» і сьогодні мають фундаментальне нерозуміння змісту сучасної політичної науки й просто незнання сучасних методів політичних досліджень (Куделя, 2012: 24).

Свою чергою Ю. Мацієвський частково погоджується з тезами про проблеми політичної науки в Україні, проте апелює С. Куделі у питаннях їх причин. Ю. Мацієвський вважає, що причина (або причини) занепаду політичної науки в Україні полягає передусім не в агентах змін, а в структурах, у яких ці агенти функціонують. Тобто причина не у відсутності наукової спільноти чи її якості, а у відсутності академічного середовища, в якому можливі політичні дослідження (Мацієвський: 2012, 10).

Найдокладніше дослідження політичної науки в Україні було видано у двох томах групою авторів (Кармазіна і Майборода, 2016). У першому томі розкрито історію дисципліни, особливості розвитку її предметного поля,

проблеми, пов'язані зі специфікою категорійного апарату, а також теоретико-методологічні підходи до політичних досліджень в західних країнах. Також проаналізовано процес інституціоналізації політичної науки в Україні з моменту незалежнення наприкінці ХХ ст. У другому томі розкрито тематику теоретико-методологічних орієнтирів, наукової концептуалізації суспільно-політичної трансформації України, інституціональних аспектів політичних процесів, проблематики політичної участі в науці, фокусу політології на владі, а також інша проблематика української політичної науки (Рафальський та інші, 2016).

2. Методи дослідження та дані.

Передусім було зроблено спробу отримати дані з Єдиного державного вебпорталу відкритих даних (Національний репозитарій академічних текстів, 2024). На цьому етапі ми зіткнулися із проблемами, пов'язаними із відкриттям завантажених наборів даних та їх подальшою обробкою. Для подальшої роботи над дослідженням на вебпорталі Національного репозитарію академічних текстів було отримано несистематизовану інформацію про авторів наукових текстів із політичних наук, дослідницьку тематику їх і місце підготовки роботи. Після ручного перенесення та систематизації було створено набір даних, що містить ПІБ науковця, його стать, тему роботи, науковий ступінь, отриманий у результаті захисту роботи, спеціальність, за якою присуджений науковий ступінь, дату захисту, установу, де виконано (підготовлено) дисертацію, а також місто, у якому розташована ця установа. Цей набір даних використаний для подальшого аналізу в межах цього дослідження.

У процесі роботи над дослідженням було виявлено можливість завантажити облікову картку дисертації для кожного захисту наукового тексту з політичних наук. Це дозволило додати до набору даних інформацію про установу, у вченій раді якої відбувся захист, організацію, де працює здобувач, наукових керівників та консультантів, офіційних опонентів та рецензентів, а також отримати повний текст реферату дисертації.

Для дослідження використані методи аналізу статистичних та первинних даних.

3. Результати дослідження.

Як уже було згадано, розвиток політичної науки в Україні був не простий; починаючи з 1992 року в цій царині було захищено 2163 академічних тексти (кандидатських та докторських дисертацій). З 1992 по 2011 рік зберігався, в основному, висхідний тренд кількості захищених текстів, пік якого припав на 2009–2013 роки, що частково можна пояснити корупційним складником у процесі отримання ступеня кандидата чи доктора політичних наук. Щороку, починаючи з 2014 року, після Революції гідності, кількість захищених академічних текстів у царині політичних наук починає демонструвати низхідний тренд. 2020 року відбулося значне падіння, до 20 захищених академічних

текстів за рік, що можна пояснити введенням карантинних обмежень та пандемією, яка залишила свій негативний відбиток на світовій науці (див. рис. 1).

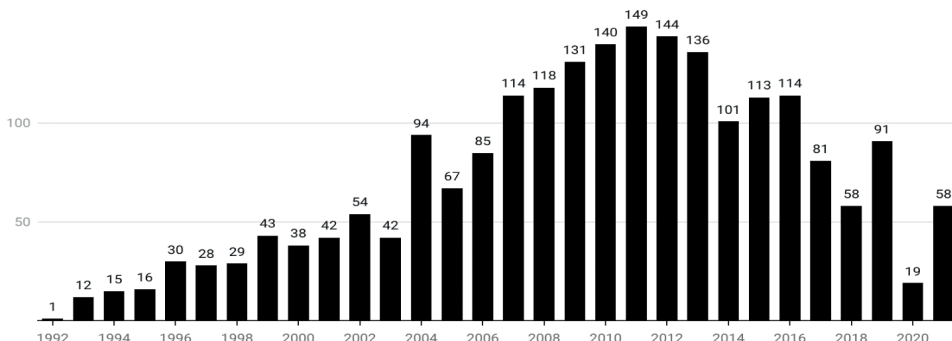

Рис. 1. Кількість захищених академічних текстів за роками

Серед 2163 академічних текстів, що були захищені в царині політичних наук за період між 1992 та 2021 роками, 1857 текстів були кандидатськими дисертаціями, з яких 1853 – для здобуття ступеня кандидата політичних наук. За цей же час було захищено 306 докторських дисертацій для здобуття ступеня доктора політичних наук. Між 1994 та 1999 роками за науковими спеціальностями політичних наук було захищено 3 дисертації для здобуття ступеня кандидата юридичних наук та 1 дисертація для здобуття ступеня кандидата філософських наук (див. рис. 2).

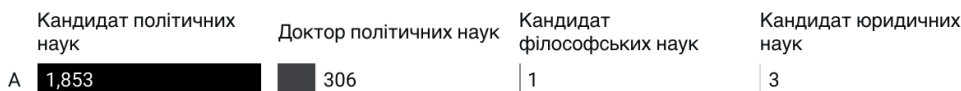

Рис. 2. Кількість захищених академічних текстів за науковими ступенями

Варто наголосити, що серед усіх захищених академічних текстів у царині політичних наук найпопулярнішою науковою спеціальністю була 23.00.02, а саме «політичні інститути та процеси», за нею було захищено 1130 текстів, другою та третьою за популярністю стали 23.00.04 «політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку» (538 захищених текстів) та 23.00.01 «теорія та історія політичної науки» (271 захищений текст відповідно). Найменше академічних текстів у 1992–2021 роках було захищено за науковою спеціальністю 23.00.05 «етнополітологія та етнодержавознавство», а саме 68 текстів, попри те, що ця спеціальність була утворена в Україні з огляду на актуальність відповідних досліджень, пов'язаних із проблемами в Криму та Закарпатті (див. рис. 3).

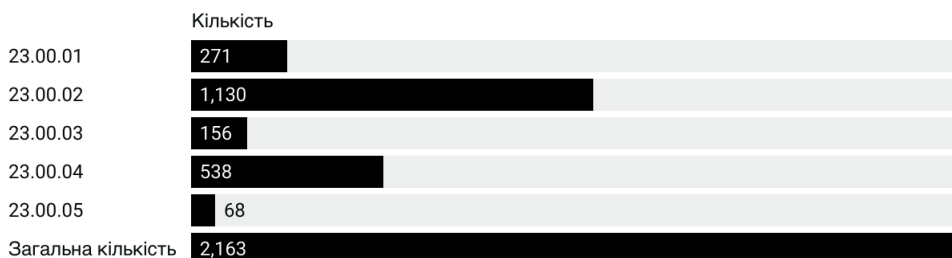

Рис. 3. Кількість захищених академічних текстів за науковими спеціальностями

Схожою до загальної картини є й ситуація щодо популярності спеціальностей у розрізі наукових ступенів. Найпопулярнішою спеціальністю для здобуття ступенів кандидата та доктора політичних наук є 23.00.02 – політичні інститути та процеси, оскільки за досліджуваний період було написано 960 кандидатських та 167 докторських дисертацій. Далі ситуація дещо змінюється, серед кандидатів другою за популярністю залишається спеціальність 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку, за якою було написано 495 кандидатських дисертацій. Водночас серед докторів політичних наук ситуація дещо відмінна – другою за популярністю є спеціальність 23.00.01 – теорія та історія політичної науки, за якою захищено 51 роботу, проте спеціальність 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку є не менш популярною серед докторантів, за нею захищено 43 академічні тексти. Найменш популярною спеціальністю як серед кандидатів, так і докторів політичних наук залишається 23.00.05 – етнополітологія та етносторонство, за якою було захищено 47 та 21 академічний текст відповідно (див. рис. 4).

Рис. 4. Кількість захищених академічних текстів у царині політичних наук за науковими спеціальностями та ступенями (1992–2021 рр.)

Одним із пояснень такого рівня популярності наукових спеціальностей під час написання академічних текстів є те, що, як було згадано раніше, більшість науковців «вийшли з шинелі наукового комунізму і катедр історії КПСС» (Куделя, 2012: 24) й не знають або не використовують сучасні методи, зокрема й кількісні, адже політичні інститути та процеси, теорія та історія політичної науки, політична культура та ідеологія мали та мають досить значну частину описової методології.

Оцінюючи загальну проблематику робіт у царині політичних наук, варто звернути увагу та не, що вона сфокусована на дослідженні політичної ситуації в Україні, оскільки відповідних слів, пов'язаних із політикою та Україною, у темах академічних текстів найбільше – 1065 та 612 відповідно. В основному акцент направлений на аналіз формування, розвитку, а також виокремлення чинників та особливостей тих чи тих процесів (див. рис. 5).

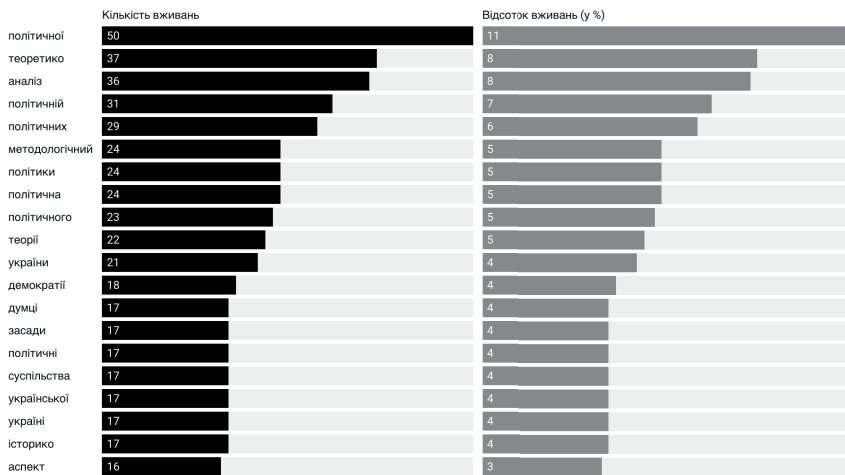

Рис. 5. Кількість найуживаніших слів у темах академічних текстів у царині політичних наук (1992–2021 рр.)

Що стосується проблематики робіт за спеціальністю 23.00.01 – теорія та історія політичної науки, можна зауважити, що передусім дослідники роблять акцент на аналізі теоретичного складника політичних процесів та явищ, оскільки відповідні слововживання в темах академічних текстів цієї спеціальності трапляються найчастіше. Водночас історичний складник політичних процесів цікавить дослідників значно менше, оскільки серед усіх тем відповідне слововживання траплялося лише 17 разів. Можемо зробити висновок про те, що українські науковці здебільшого досліджують сучасний стан справ, не заглиблюючись в історичні підтексти та підґрунтя (див. рис. 6).

Ситуація з проблематикою робіт за науковою спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси схожа до загальної, оскільки, як було вказано раніше, саме за цією спеціальністю було захищено найбільше академічних текстів. Домінантною тематикою є дослідження внутрішньоукраїнських політичних процесів, взаємозв'язку їх із суспільством та владою за допомогою аналізу їх формування, розвитку, трансформації та особливостей (див. рис. 7).

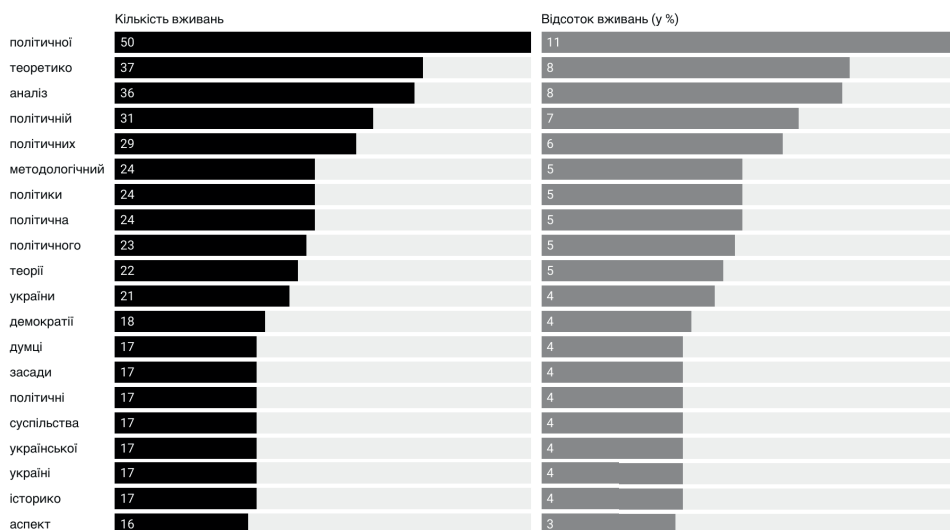

Рис. 6. Кількість найуживаніших слів у темах академічних текстів за науковою спеціальністю 21.00.01 (1992–2021 рр.)

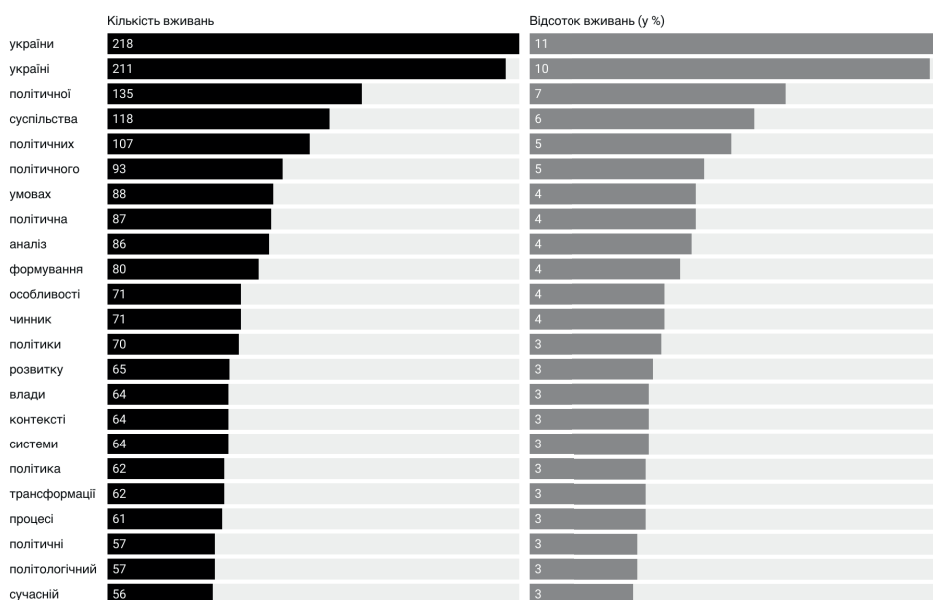

Рис. 7. Кількість найуживаніших слів у темах академічних текстів за науковою спеціальністю 21.00.02 (1992–2021 рр.)

Проблематика робіт за спеціальністю 23.00.03 – політична культура та ідеологія сфокусована на першому її аспекті, а саме політичній культурі суспільства, умовах її формування, розвитку та трансформації. Відповідно,

характер досліджень є схожим до попередньої спеціальності та, на нашу думку, включає переважно описові методи. Другий аспект наукової спеціальності, а саме «ідеології», не є популярним серед українських науковців, оскільки відповідні слововживання не виявлені серед найуживаніших слів у темах академічних текстів цієї спеціальності (див. рис. 8).

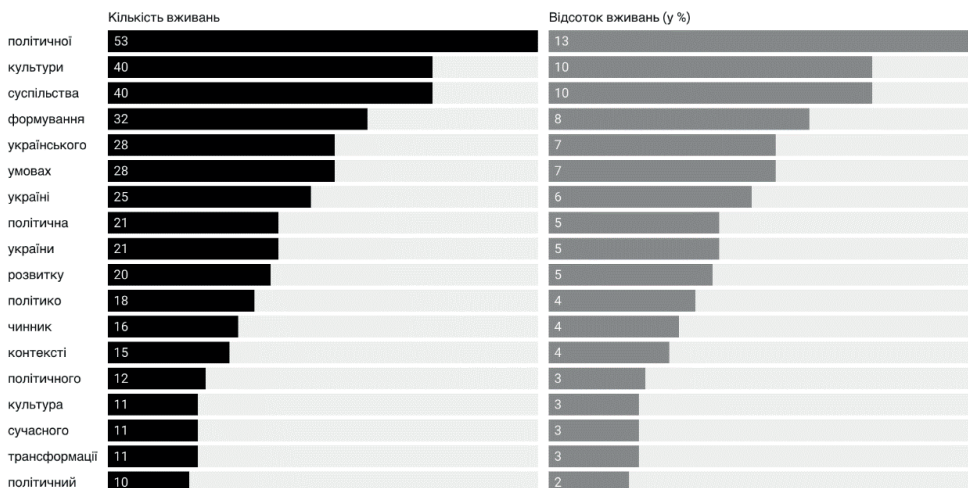

Рис. 8. Кількість найуживаніших слів у темах академічних текстів за науковою спеціальністю 21.00.03 (1992–2021 рр.)

За науковою спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку проблематика робіт фокусується на політиці України, США та Європейського Союзу, зокрема й зовнішній та їхніх міжнародних відносинах. Така тематика робіт відповідає сучасному прозахідному курсу України, а відповідні дослідницькі роботи є важливим підґрунтям для успішного інтеграційного процесу України. Важливо також виділити безпековий фактор серед проблематики робіт, що теж трапляється доволі часто; на нашу думку, це є відповіддю на значне погіршення безпекової ситуації в Україні та світі загалом (див. рис. 9).

Проблематика робіт за науковою спеціальністю 23.00.05 – етнополітологія та етнодержавознавство лише частково відповідає тій проблематиці, що була закладена в неї під час створення з огляду на необхідність відповідних досліджень, пов'язану з проблемами в Криму та Закарпатті. Найбільше згадок серед тем наукових робіт належить Україні, національності, нації, ідентичності, умовам їх формування тощо. Водночас серед найуживаніших слів у темах академічних текстів цієї спеціальності не виявлено слів *Крим*, *Закарпаття*, а також пов'язаних із ними слів, що свідчить про відсутність профільних робіт на цю тематику, що призвело до недостатнього дослідження проблем України в цій сфері (див. рис. 10).

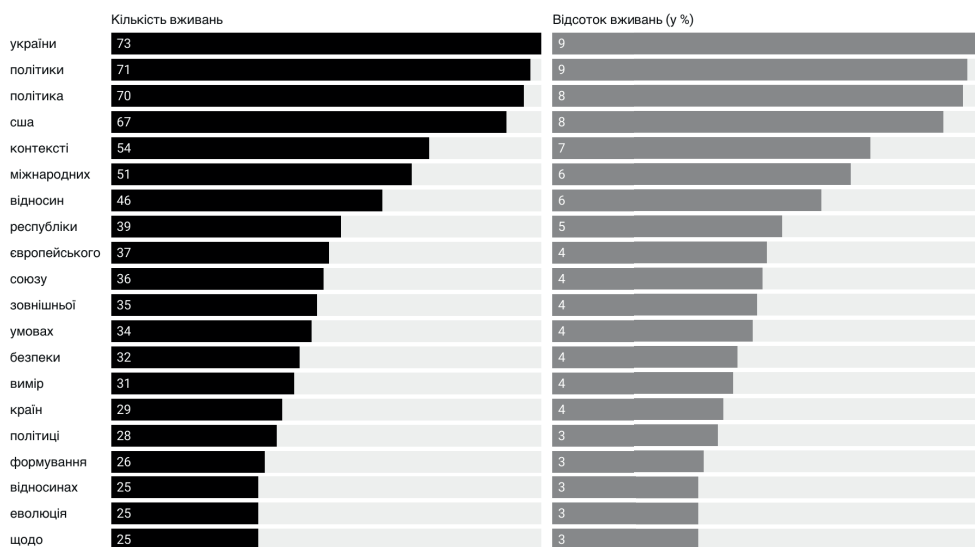

Рис. 9. Кількість найуживаніших слів у темах академічних текстів за науковою спеціальністю 21.00.04 (1992–2021 рр.)

У розрізі наукових ступенів проблематика робіт є схожою між собою та подібною до загальної, наведеної на Рис. 5, тому детальний аналіз її не наводимо.

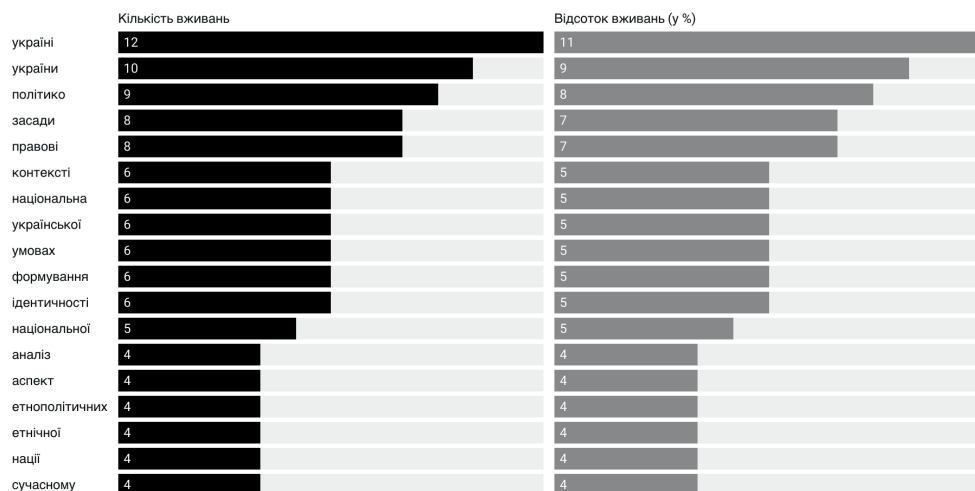

Рис. 10. Кількість найуживаніших слів у темах академічних текстів за науковою спеціальністю 21.00.05 (1992–2021 рр.)

Якщо ж поглянути на гендерний розріз під час написання академічних текстів, можна помітити, що суттєвої різниці між кількістю академічних текстів,

які захистили чоловіки та жінки, немає. Чоловіки захистили 1089 дисертації, натомість жінки – 1074, що лише на 15 робіт менше (див. рис. 11).

Рис. 11. Кількість захищених академічних текстів за статтю

Варто зауважити, що гендерна ситуація серед кандидатів та докторів політичних наук є відмінною, оскільки жінки захистили більше кандидатських дисертацій – 953, що на 53 більше за чоловіків, натомість чоловіки захистили більше докторських дисертацій – 187, на противагу 119, які захистили жінки, що на 68 менше від чоловіків (див. рис. 12).

Рис. 12. Кількість захищених академічних текстів у царині політичних наук за статтю та науковим ступенем (1992–2021 рр.)

Висновки.

Дослідження стану політичної науки в Україні з 1992 по 2021 роки виявило низку важливих тенденцій та проблем, які суттєво впливають на розвиток цієї наукової галузі. З моменту інституціоналізації політичної науки після здобуття незалежності України відбулося значне зростання кількості наукових досліджень, проте цей процес супроводжувався як позитивними, так і негативними явищами. Після 1992 року політологія в Україні почала активно розвиватися, увійшовши до переліку нормативних дисциплін вищої школи та ставши дипломною спеціальністю. Система відтворення кадрів вищої наукової кваліфікації, успадкована від радянської системи, була адаптована до нових умов, що дозволило розпочати підготовку кандидатів та докторів політичних наук. За період 1992–2021 років було захищено 2163 дисертації з політичних наук, з яких 1857 є кандидатськими, а 306 – докторськими. Висхідний тренд у кількості захищених дисертацій спостерігався до 2011 року, після чого відбулося зменшення, зокрема через політичні та соціально-економічні обставини.

Найбільше дисертацій (як кандидатських, так і докторських) було захищено за спеціальністю «Політичні інститути та процеси», що підтверджує домінування цього напрямку в українських політологічних дослідженнях. Інші спеціальності мають значно меншу кількість досліджень, що свідчить про дисбаланс наукової проблематики. Найменше дисертацій було захищено за спеціальністю «Етнополітологія та етнодержавознавство», що створена в Україні для пошуку шляхів розв'язання етнічних проблем.

За допомогою дослідження проблематики тем було встановлено, що багато дисертацій можуть мати нормативістський та описовий характер, що є свідченням проблеми з якістю наукових досліджень. Результати дослідження свідчить про необхідність посилити контроль якості наукових робіт, створити прозорі механізми рецензування та впровадження міжнародних стандартів у наукову діяльність. Необхідними кроками є також підвищення кваліфікації науковців та підтримка молодих дослідників.

Перспективою подальших досліджень є глибший аналіз тем та змісту академічних текстів для ґрунтовнішого їх аналізу та виявлення нормативістського й описового характеру робіт.

Бібліографічні покликання

1. Кармазіна, М. та Майборода, О. (ред.) 2016. *Політична наука в Україні. 1991–2016: у 2 т.* К.: Паралам. вид-во.

2. Круглашов, А. 2009. Розвиток української політології: час для нових завдань. *Науковий вісник Ужгородського університету* [онлайн]. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. № 13, с. 338–341. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13957/1/РОЗВИТОК%20УКРАЇНСЬКОЇ%20ПОЛІТОЛОГІЇ%20ЧАС%20ДЛЯ%20НОВИХ%20ЗАВДАНЬ.pdf>

3. Куделя, С. 2012. Чи можлива в Україні політична наука? *Часопис «Критика»* [онлайн]. (1-2), 24. <https://krytyka.com/ua/articles/chy-mozhlyva-v-ukrayini-politychna-nauka>

4. Мацієвський, Ю. 2012. Чому в нас немає політичної науки? *Часопис «Критика»* [онлайн]. (6), 10. <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/1511>

5. Національний репозитарій академічних текстів [онлайн]. *Єдиний державний вебпортал відкритих даних*. <https://data.gov.ua/dataset/7f30ad2d-f3e3-4f5d-87fc-4f805d6334dc/resource/657262c4-4235-4c57-af95-76c55866cfe6>

6. Політичні науки [онлайн], (без дати). *Національний репозитарій академічних текстів*. https://nrat.ukrintei.ua/searchdb/?_token=Zw6TDwl4QpcWGQ4ApjJDq6Spn8qugcSbwvrKOC3x&typeSearch2=1&authorSearch=&specialistSearch=23.00.01&temaSearch2=&textSearch=&dateFromSearch=&dateToSearch=®istrationNumberSearch=&sortOrder=registration_date&sortDir=desc&tab=big#advanced

7. Рафальський, О. 2016. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України* [онлайн]. (3-4 (83-84)), 148–149. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf

8. Рафальський, О. та Казмазіна, М., (ред.). 2016. *Політична наука в Україні 1991-2016 : у 2 т. Т. 2. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень*. Упорядник О. Майборода. Київ: Парламентське видавництво.

9. Рудич, Ф. 2003. Політична наука в Україні: стан і перспективи. *Політичний менеджмент* [онлайн]. (1), 16. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rudych_politychna-1.pdf

10. Федорчук, О. 2009. Основні етапи розвитку політичної науки в Україні. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого* [онлайн]. Серія: Філо-

софія, філософія права, політологія, соціологія (1), 159–160. https://drive.google.com/file/d/1gqZ_oUNuCD-9MsvkWfd-gO_lrixqNnQ9/view

References

1. Fedorchuk, O. 2009. Osnovni etapy rozvytku politychnoi nauky v Ukraini. [The main stages of development of political science in Ukraine] *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy im. Yaroslava Mudroho* [online]. Serii: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia (1), 159–160. https://drive.google.com/file/d/1gqZ_oUNuCD-9MsvkWfd-gO_lrixqNnQ9/view [in Ukrainian]
2. Karmazina, M. & Mayboroda, O. (red.) 2016. *Politychna nauka v Ukraini. 1991–2016: u 2 t.* [Political science in Ukraine. 1991–2016: in 2 vols] K.: Paralam. vyd-vo.
3. Kruhlashov, A. 2009. Rozvytok ukrainskoi politolohii: chas dlia novykh zavdan. [Development of Ukrainian Political Science: Time for New Challenges] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu* [online]. Serii : Politolohiia, Sotsiolohiia, Filosofiia (13), 338–341. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13957/1/ПОЗВИТОК%20УКРАЇНСЬКОЇ%20ПОЛІТОЛОГІЇ%20ЧАС%20ДЛЯ%20НОВИХ%20ЗАВДАНЬ.pdf> [in Ukrainian]
4. Kudelia, S. 2012. Chy mozhyva v Ukraini politychna nauka? [Is political science possible in Ukraine?] *Chasopys «Krytyka»* [online]. (1-2), 24. <https://krytyka.com/ua/articles/chy-mozhyva-v-ukrayini-politychna-nauka> [in Ukrainian]
5. Matsiievskiy, Y. 2012. Chomu v nas nemaie politychnoi nauky? [Why do we not have a political science?] *Chasopys «Krytyka»* [online]. (6), 10. <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/1511> [in Ukrainian]
6. Natsionalnyi repozytarii akademichnykh tekstiv [The National Repository of Academic Texts] [online]. *Iedynyi derzhavnyi veb-portal vidkrytykh danykh*. <https://data.gov.ua/dataset/7f30ad2d-f3e3-4f5d-87fc-4f805d6334dc/resource/657262c4-4235-4c57-af95-76c55866cfe6> [in Ukrainian]
7. Politychni nauky [Political sciences] [online]. *Natsionalnyi repozytarii akademichnykh tekstiv*. https://nrat.ukrintei.ua/searchdb/?_token=Zw6TDwl4QpcWGQ4ApjJDq6Spn8qugcSbwvrKOC3x&typeSearch2=1&authorSearch=&specialnistSearch=23.00.01&temaSearch2=&textSearch=&dateFromSearch=&dateToSearch=®istrationNumberSearch=&sortOrder=registration_date&sortDir=desc&tab=big#advanced [in Ukrainian]
8. Rafalskyi, O. 2016. Politychna nauka v Ukraini: zdotky ta perspektyvy [Political Science in Ukraine: Achievements and Prospects]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy* [online]. (3-4 (83-84)), 148–149. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rafalskyi_politychna.pdf [in Ukrainian]
9. Rafalskyi, O. ta Kazmazina, M., (red.). 2016). *Politychna nauka v Ukraini 1991-2016 : u 2 t. T. 2. Teoretyko-metodolohichni zasady i kontseptualni pidsumky vitchyznianskykh doslidzhen [Political Science in Ukraine 1991-2016: in 2 vols. Vol. 2. Theoretical and methodological foundations and conceptual results of domestic research]*. Uporiadnyk O. Maiboroda. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo.
10. Rudych, F. 2003. Politychna nauka v Ukraini: stan i perspektyvy [Political Science in Ukraine: Status and Prospects]. *Politychnyi menedzhment* [online]. (1), 16. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rudych_politychna-1.pdf [in Ukrainian]

THE EVOLUTION OF POLITICAL SCIENCE RESEARCH IN UKRAINE (1992-2021)

Taras Shevchenko ^{a,*}

^a*Department of Political Science, National University of «Kyiv-Mohyla Academy», Kyiv, Ukraine*

ABSTRACT

The purpose of this paper is to study the state of political science in Ukraine and its development from 1992 to 2021. In the course of the study, methods of analyzing statistical and primary data were used. Information on defended PhD and doctoral dissertations in political science was collected from the Unified State Web Portal of Open Data and the National Repository of Academic Texts. After manual transfer and systematization of this data, a set was created for further analysis. As a result, it turned out that from 1992 to 2021, 2,163 academic texts in the field of political science were defended in Ukraine, including 1,857 PhD theses and 306 doctoral dissertations. The highest peak of dissertation defenses occurred in 2009-2013. After the Revolution of Dignity in 2014, the number of defenses began to decline, reaching its lowest point in 2020 due to the pandemic. The most popular specialty among researchers was Political Institutions and Processes (23.00.02) with 1130 defended texts. The second place was taken by the specialty «Political Problems of International Systems and Global Development» (23.00.04) with 538 texts. The least popular was the specialty «Ethnopolitical Science and Ethnic Studies» (23.00.05) with 68 texts. The main topics of dissertations were focused on the political situation in Ukraine. Research in the specialty «Theory and History of Political Science» (23.00.01) focused on the theoretical aspects of political processes, leaving out historical aspects, while the specialty «Political Culture and Ideology» (23.00.03) studied mainly the political culture of society without focusing on ideologies. It was found that many dissertations are normative and descriptive in nature, which indicates a problem with the quality of research. The study emphasizes the need to strengthen control over the quality of research papers, improve the qualifications of scientists and support young researchers.

ARTICLE INFO

Keywords:

political science, scientific specialties, dissertations, topics of academic texts

*Corresponding author:

t.shevchenko@ukma.edu.ua

*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5987-9572>

Article history:

Received 30.04.2024

Accepted 21.06.2024

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.